

Individu

«*El espíritu de la colmena*» - «*Metropolis*» - «*Starship Troopers*»

Tot plegat és ben estrany. Som a finals d'abril. És fosc i fa fred. Per molt que el calendari i *El Temps* facin veure el contrari encara no hem deixat del tot enrere l'hivern. Devem voltar les nou del vespre (no sé qui vull enganyar ni amb quina intenció pretenc fer-ho, sé perfectament que són un quart i mig de deu). Una abella acaba d'entrar volant per la finestra de la cuina. No ve al cas per què era (és) oberta, però ara tinc l'abella fent cops de cap als ulls de bou mentre els gats van bojós intentant caçar la descoberta.

Sóc biòleg i per tant no puc confessar obertament que odio amb tota la força del meu ésser immaterial els metazous. Si de mi depengués no hi hauria una gran extinció cada era geològica, sinó que n'hi hauria hagut una de definitiva fa uns quants centenars de milions d'anys i llestos. Feina feta. No fa destorb. Però ara parlàvem d'abelles.

Les abelles són (unes de) les bèsties més absurdes de la creació. Saben volar, cosa que sempre serveix per presumir fortament. Tenen un fibló bastant entretingut i que pot resultar bastant dolorós si hi caus a sobre o si en fas empenyar alguna. Fins i tot mortal, si tens els anticossos flamencs. Però el seu fibló, tan entretingut, tan divertit, tan flamenc, les mata arrencant-los les entranyes de viu en viu si gosen utilitzar-lo.

Les abelles també són, juntament amb les formigues, el paradigma més recurrent de massa obrera. Sense cervell individual, amb les seves accions al servei del bé comú, sigui el que sigui, comporti el que comporti. Com les formigues i el gruix dels insectes socials, no existeixen de manera individual. Destinen el seu vol a la recol·lecta de pol·len i a la defensa del rusc. Mai al turisme de borratxera, les drogues recreatives i la diversió.

Estimat diari, això és un infern. Odio les flors. Vull sexe i cervesa. No necessàriament en aquest ordre. Foto: Elías Querejeta Producciones Cinematográficas SL, 1973

És per això que els insectes socials han sigut utilitzats de manera recurrent per crear analogies amb els sistemes polítics humans menys amics de la individualitat. *El espíritu de la colmena* és ben deutora del temps que la va engendrar. En un franquisme encara no prou tardà, calia amagar les idees perilloses rere un vel fantasiós. El cinema ha tingut sempre com una de les seves funcions principals distreure'ns de la realitat. I així és que, quan el projector arriba al poble i se n'encén la bombeta, la petita Ana es meravella. Incapaç de distingir la realitat de la ficció, la nena corre, allunyant-se de la comunitat per trobar la seva individualitat, per créixer i fer-se humana.

A *El espíritu de la colmena* en Fernando mira les seves abelles i es veu a si mateix. Ordenat, disciplinat, eina i obrer privilegiat sotmès a l'abella reina que ho fa rutllar tot, sol amb el seu ou solitari. En Fernando observa els seus ruscs rere l'entramat metàl·lic, però no. No es veu a si mateix i a tots els seus convilatans. Veu obreres portant pol·len amunt i pol·len avall. Veu soldats que no s'alegren de veure'l, sinó que porten un fibló voluminós al baix abdomen. Veu la reina xuclant gelea. I la reinona té una veu massa aguda i un únic colló. Però no es pot dir perquè som a l'Espanya de la postguerra.

I mentre va mirant tot això, entre hexàgons i insectes amuntegats, en Fernando viu una fantasia que no s'allunya gaire de la que viu la seva filla. Mentre l'Ana veu en Frankenstein, en Fernando veu cel·les. Mentre l'Ana tem el monstre, en Fernando abraça i estima els hexàgons. I així, sense saber-ho, la filla és dos passos més clarivent que el pare.

Deixa't estar de finestres metafòriques i vine amb nosaltres, Fernando. Nosaltres vivim de cara al sol sense complexos! Foto: Elías Querejeta Producciones Cinematográficas SL, 1973

En Víctor Erice va ser prou hàbil, o potser va veure els seus recursos prou limitats, com per evitar les imatges d'aglomeracions a la seva pel·lícula. Parlant d'insectes i buscant-hi els paral·lelismes amb les societats humanes, sobretot partint d'un entorn feixista, el més senzill era acumular abelles i acumular gent. Aglomerar insectes i aglomerar humans.

Les aglomeracions tenen un efecte peculiar. Bé sigui en batalles, en manifestacions, en esdeveniments esportius de tot tipus, en concerts o en qualsevol altra manifestació social, les agrupacions humanes tendeixen a deshumanitzar l'individu. Una persona és més humana que un integrant d'una massa informe de recol·lectors de pol·len, però ho ha de demostrar.

A *Metropolis*, una de les primeres i més majúscules mostres de cinema de *política-no-tan-ficció*, se'ns retrata una societat estratificada de manera bipolar. A dalt, els qui ho controlen tot, fan i desfan vivint hedonísticament una utopia envejosa. A baix, els qui ho fan rutllar tot de manera mecànica. Hexàgon amunt, hexàgon avall, els obrers de Metròpolis són abelles sotmeses a l'artròpoda manera, inconscientment. Les abelles són obreres sense cap altre objectiu que no sigui aquest, treballar. Es posen en fila per fitxar, es posen en fila per creuar portes i es posen en fila per utilitzar ascensors. Es posen en fila per viure.

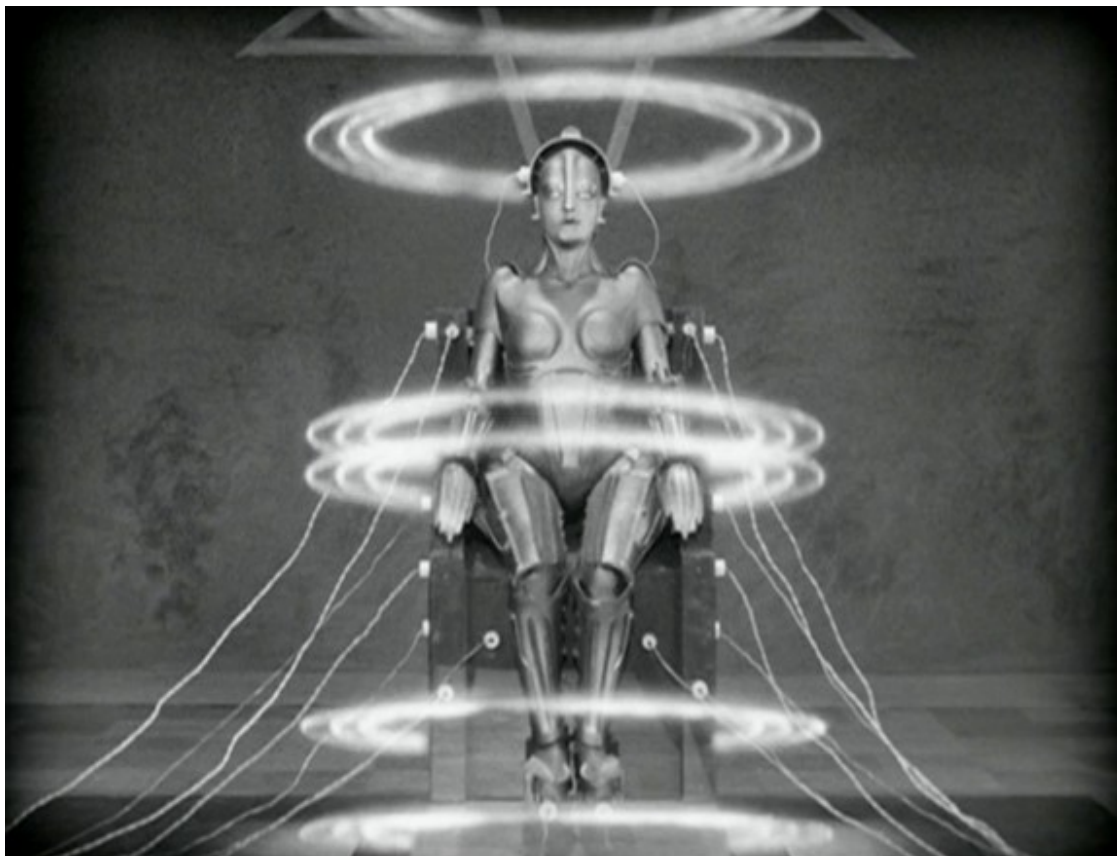

Primer pixaner. Segon rei del món. Foto: Universum Film (UFA), 1927

Volem pensar que la humanitat ens ve donada per la capacitat d'individualitzar-nos, de separar el jo del nosaltres i d'allunyar-nos de la pluritat. De l'aglomeració. Així, els obrers de Metròpolis reben Maria amb l'esperança de recuperar la humanitat que els ha sigut furtada o que mai han arribat a tenir, però la il·lusió és sempre efímera i ben aviat cauen les caretes, el robot mostra la seva autèntica cara i les intencions soterrades afloren. Quan Maria s'evidencia com una altra eina que té com a única funció controlar la ciutat de manera mecànica, apropant-la a la implacable

eficiència d'un rusc, el desengany que pateixen els obrers de Metròpolis no els permetrà mai més recol·lectar pol·len per a la reina.

Tal i com passa amb les formigues que perden la traçada d'àcid fòrmic per la mala passada d'un dit traïdor, quan les obreres perden el nord, l'ordre i la raó de ser, esdevé el caos. Els obrers corren amunt i avall. Cau Metròpolis i s'enderroca la civilització. Sense guia i sense objectiu, sense esperança de retraçar la via fòrmica, regna el desordre irracional.

Tinc pits. Obeïu-me, esclaus. Foto: Universum Film (UFA), 1927

Als humans ens agrada veure'ns lluny del pol·len i dels camins marcats, ens agrada pensar que som els més grans exponents de la raó i la racionalitat. Així, projectant-nos interestel·larment, el nostre orgull mamífer ens empeny a retratar la possible resta de civilitzacions de dues maneres antagòniques.

Per una banda tenim els grisos o altres mostres d'alienígenes de llum, éssers d'intel·ligència superior, als quals ja podem començar a córrer per poder atrapar, però amb qui ens satisfaria convergir. Els temem, però simplement per enveja, projectem en ells el que voldríem veure en nosaltres. Per l'altra, ai! Per l'altra banda tenim *the blob*, tenim les espores del Dr Quatermass o els ultracossos, a l'altra banda hi tenim els *insectors*.

Els *insectors* són un rusc, són una amalgama d'éssers irracionals que saben fer poc més que agrupar-se com un eixam per atacar els humans. Les vespes al·lienígenes d'*Starship Troopers*

destripen bestialment els marines mentre els escarabats llancen feixos de plasma a les naus interestel·lars.

Cucaaaaaaaaal!!! Foto: TriStar Pictures, 1997

A *Starship Troopers* tot és extrem. Des que un atac alienígena va convertir Buenos Aires en runes tot allò que ens fa humans es va veure limitat de manera col·lateral, fent-se vestigial, prescindible i innecessari. Quan se'ns qüestiona la supervivència el nostre instint animal fa que la creativitat, l'espontaneïtat, la raó i la complexitat humanes es vegin substituïdes per necessitats simples i primàries resumibles en eslògans fàcils d'integrar i d'interioritzar. Allista't. Sigues dels nostres. Coneix el teu enemic. Mata alienígenes. Salva'ns dels monstres assassins.

Els *insectors* volten pel seu rusc planetari, destripen els intrusos humans, els combaten diligents seguint les ordres del cervell, de la seva Maria, del dictador que tot ho controla i tot ho dirigeix.

Un dels trets que més aliens i més terrorífics ens resulten d'aquest tipus d'organismes és la capacitat que tenen de sacrificar-se pel bé comú. Quan cal treure el fibló suïcida els eixams no saben què és la por, no hi ha desertors ni pares de cinc fills que arribin tard a casa per acotxar el petit Timmy. No, si el rusc perilla cal matar tots els humans encara que acabem amb els intestins escampats per tot el camp de batalla.

Coi de mamífers! Us foteu amb mi perquè no tinc braços. Foto: TriStar Pictures, 1997

Però no cal patir. Amb sang i suor i nus gratuïts la humanitat pot sobreposar-se fàcilment a la pèrdua de Buenos Aires conformant-se amb unes quantes llibertats menys i uns quants feixismes més. Perdent extremitats, acceptant treure'ns les botes i posant els líquids dins d'una bossa transparent en fascicles de 20 cl ens anem acostant, pas a pas, parsimoniosament, als obrers disciplinats de *Metropolis*, ens anem fent més i més insectes. De mica en mica, de control en control, de cessió en cessió de les llibertats, d'hexàgon en hexàgon anem construint el nostre propi rusc. Un rusc que percebem càlid, segur i ordenat. Un rusc imaginari que amaga i alhora ens protegeix del nostre monstre interior.

Però que n'és, d'acollidor!